

Moed Katan (17a)

דאמתא דבי רבי חזיתיה ליהווא גברא — It once happened that a maidservant of Rabbi's household saw a certain man — **who was striking his mature son.** — אַמְרָה — [The maidservant] exclaimed: ליהוי ההוא גברא בשמטא — **Let that man be in a state of excommunication,** — דקעבר משום „ולפני עור לא תתן מכשל“ — **for he has sinned because of the prohibition, *You shall not place a stumbling block before the blind.*** — דתניא — **For it was taught similarly in a Baraisa:** „ולפני עור לא תתן מכשל“ — The Torah states, ***You shall not place a stumbling block before the blind,*** — and the verse is speaking of one who strikes his mature son.

Nazir (23a)

תני רבנן — The Rabbis taught in a Baraisa: „אישה הפרם וה' יסלח לה“ — In the verse, ***Her husband has annulled [her vows], and Hashem will forgive her,*** — באשה שהפר לה בעלה והיא לא — **Scripture speaks of a woman whose husband has revoked her vow for her, but she was unaware that he had done so,** — ושהיא צריכה כפרה וסליחה — **and it teaches that she needs atonement and forgiveness.** — וקשהה מגיע רבי עקיבא אצל פסוק זה הנה בוכה — **When R' Akiva would reach this verse, he would weep and say:** ומה מי שנתכוון לעלות בגדו בשר חזיר — **“If someone who intended that pork should come into his hand,** — ועלה בגדו בשר טלה — **but instead lamb's meat came into his hand,** — טעון כפרה וסליחה — **is in need of atonement and forgiveness,** — המתכוון לעלות בגדו בשר חזיר — **then someone who intends that pork should come into his hand,** — ועלה בגדו בשר חזיר — **and indeed pork came into his hand,** — על אחת — **how much more so does he need atonement and forgiveness!”**

Kiddushin (32a)

רב הונא קרע שיראי באנפי רבה בר ריה — Rav Huna once tore silks in the presence of Rabbah his son, — אמר איזול איחזי אי רתח אי לא רתח — **saying to himself: Let me see if he gets angry or if he does not get angry.** — **But perhaps [Rabbah] would have gotten angry, and his father [Rav Huna] would thereby have violated the Biblical prohibition: *Before a blind man you shall not place a stumbling block.* — ? —** — דמחיל ליה ליקריה — [Rav Huna] waived the honor [due him].

Derech Eretz Rabbah (ch. 5)

There was an incident with R' Yehoshua, — **where a person visited him.** — ונתן לו אכילה ושתיה — [R' Yehoshua] gave him food and drink — **and brought him up to the second floor to sleep,** — ונטל סולם מתחתיו — **and took the ladder out from beneath him.** — מה עשה אותו האיש — **What did that man do?** — ונטל את הכלים וכרכן בטליתו — **took R' Yehoshua's utensils and wrapped them in his cloak.** — וכיון שביקש לרד — **When he wanted to descend,** — נפל מן הגג ונשברה מפרקתו — **he fell from the second floor and broke his back.**

לנסות נאמנותו של אדם

שו"ת תורה לשמה (סי' תז), הובא בפתחי חושן א, סק"ב) - נסיונות כאלה אסור לעשות כי שמא זה יעבור ויחטא ונמצא זה עובר על לפני עור לא תתן מכשול כי הוא הביאו לידי מכשול על ידי המצאות שעשה לו. וראיה לזה ממה שכתוב בגמרא דמועד קטן... נמצא אף על גב דלא נודע אם יבעוט או לאו מכל מקום כיון דאפשר שיבעוט על ידי מעשיו הרי זה מתחייב.

ועל כן אני דן ולומד מכל האמור דאסור להפקיד אצל אחד מעות או שאר דברים בלתי שימנה אותם תחילה וידע כמה הם וצריך שידע הנפקד שידוע המפקיד מנינם ומשקלם... כדי שלא יהיה לנפקד דבר זה למכשול שיתגרה בו היצר הרע.

להקנות לו קודם

תוספות (קדושין לב.) - וצריך לומר שהודיעו קודם לכן שלא יהא כמו נתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה דאמר לקמן בפרק בתרא שצריך מחילה וכפרה.
ריטב"א - ואפשר דבלאו דלפני עור לא תתן מכשול כיון שהוא לאו כולל לא מחמירין כולי האי ושריין בהכי כדי לנסותו ולהדריכו בדרך ישרה אי רתח.

שו"ת תורה לשמה (סי' תז) - אין לעשות תקנה לנידון השאילה שיקנה לו את הממון שהוא מנסהו בו קודם שינסהו ויזכה אותו לו על ידי אחר שלא בידיעתו שזכין לאדם שלא בפניו ונמצא אם גנב אחר כך את שלו הוא נוטל ואין כאן גניבה דזה אינו דאפילו הכי כיון דלא ידע זה שזה הממון שלו הוא אלא לוקח אותו בתורת גניבה הרי זה עביד איסורא משום דאיהו לאיסורא קא מכיין ונמצא גם כן זה מכשילו.

משפטי התורה (סי' עח) - למסקנא מאחר ובנידון דן לדעת הריטב"א מותר לאב לנסות את בנו לאחר שיפקיר את ממונו בפני ג' ולדעת התוספות הדבר עדיין אסור כל זמן שהבן לא יודע שזה הפקר ועלול להכשל בפעולת גזילה לפיכך נקטינן שספיקא דאורייתא לחומרא ואין לאב או למורה לעשות את הנסיון הזה שנועד מתחילתו רק כדי לבדוק את מידותיו ותכונותיו של בנו ולא לשם שמירת ממונו של האב.

צדקה ומשפט (ב, סקנ"ז) - העירני הגרשז"א זצ"ל שהנותן לפושט יד ויודע שהוא רמאי אף על פי שגמר בלבו לתת לו לשם מתנה מכל מקום הוא מכשילו כמי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שצריך מחילה וכפרה. [וע"ש עוד שרוצה לחלק].

לשמור על רכושו

משפטי התורה - אמנם נראה שכאשר מטרת הפתיון היא לצורך שמירה על רכושו שלא יגנב יותר מותר מלכתחילה לעשות פתיון ואין בזה איסור לפני עור וראיה לכך מהגמרא במסכת דרך ארץ רבה... אם כן מוכח שמותר לעשות כך מלכתחילה כדי למנוע את גניבת ממונו אפילו במקום ספק שהרי ר' יהושע לא ידע עליו שום דבר שאינו הגון. לפי זה מוכח שבכל מקום שעשיית הפתיון היא לצורך שמירת ממונו מפני גנבים מותר לבעל המפעל או לכל אדם לעשות פתיון בפני גנבים ואינו צריך להפקיר מראש את ממונו כדי שהגנבים לא יכשלו באיסור גזל, ורק במקרה של רב הונא שרצה מטעמי חינוך לבדוק את מידותיו של בנו אומרת הגמרא שצריך להפקיר מראש את ממונו. [ואפשר שגם השו"ת תורה לשמה מיירי כשאין לו גניבות בבית. ועי' שרידי אש (או"ח סי' נז) שכותב היפך מזה שמותר רק כשאין חשש קרוב של גניבה].

ישכיל עבדי (ח"ז מד, יז) - כל שהוא לנסותו פשוט הדבר דאין בו איסור דלפני עור וכו' ובודאי דגם אין איסור אפילו דמסייע מכיון שמעולם לא נתכוון להכשילו לשם איסור אלא לנסותו בפרט דכאן בנ"ד דהבעל הבית הוא מתכוין רק לטובת עצמו לדעת אם הוא נאמן בכדי להחזיקו אצלו. זאת ועוד אחרת אני אומר שגם זה הוא לטובת המשרת עצמו שאם ח"ו יכשל אז הבעל הבית יגרש אותו מעל פניו ועל ידי זה בראות המשרת שזה גורם לו קיפוח הפרנסה אז יהיה מוכרח להטיב דרכו. [וצ"ע ממי שמכח את בנו או קרע בגדים לפניו].

לנסותו בלי עשיית מעשה

משפטי התורה - רק כאשר האב עושה מעשה כדי לנסות את בנו כגון כשקורע בפניו בגד להכעיסו או שמשאיר ארנק בכוונה על השולחן כדי שהבן או התלמיד יקח את זה אז צריך לכתחילה להפקירו כדי שלא להכשילו באיסור גזל, אבל אם האב לא עושה מעשה להכשילו באיסור רק שתמיד הארנק עם הכסף מונח באותו מקום אלא שכעת ישנו חשש שאולי הבן או התלמיד ירצו לקחת את הארנק לעצמם במקרה כזה יתכן שהכא לא צריך להפקיר את הממון כדי למנוע מהבן להכשל באיסור גזל.